

Bijlage 1: keuzes in kaders

Inleiding

In het strategisch beleidskader hebben de BMWÉ-gemeenten vastgelegd wat de uitvoeringsorganisatie voor de Participatiewet moet doen, wat zij moet presteren en met welke middelen dat moet gebeuren. Bij een aantal kaders wordt de vraag gesteld of deze realistisch zijn en wat de gevolgen zijn als de uitvoering daadwerkelijk daarbinnen plaatsvindt.

Daarbij gaat het met name om de volgende twee kaders:

- Kader 5 De Participatiewet moet zo **budgetneutraal** mogelijk worden uitgevoerd
- Kader 2 Focus op leerwerkspoor (er worden geen re-integratiemiddelen ingezet voor personen uit het **participatiespoor**)

De raden hebben dit vraagstuk nog niet kunnen bespreken op basis van een financieel goed onderbouwde analyse. In deze memo wordt een eerste inzicht gegeven in de elementen die bij dit vraagstuk een rol spelen. Daarbij is gebruik gemaakt van een analyse die Werkplein Ability in de afgelopen periode met externe ondersteuning heeft uitgevoerd. Deze analyse is terug te vinden in de gewijzigde begroting 2018 van Werkplein Ability.

Budgetneutraliteit

Gemeenten hebben als kader geformuleerd dat de uitvoering van de Participatiewet en de WSW budgetneutraal dient plaats te vinden. Daarmee wordt bedoeld dat de ondersteuning van mensen in de Participatiewet en de WSW en het exploitatieresultaat van het “oude” Ability moet worden bekostigd uit de beschikbare middelen voor re-integratie, WSW en een aanvullende gemeentelijke bijdrage van € 243.000. In 2016 is Werkplein Ability erin geslaagd om die budgetneutraliteit te realiseren:

Bron	budget	Resultaat	Bedrag
Wsw-subsidie	€ 9.573.000	Exploitatieresultaat	+ € 60.000
Gemeentelijke bijdrage	€ 234.000		
Re-integratiebudget	€ 1.661.000	Resultaat r-budget	- € 100.000
Totaal	€ 11.468.000		- € 40.000

De komende periode doet zich een aantal ontwikkelingen voor die van invloed zijn op de resultaten van het Werkplein Ability. De belangrijkste zijn:

1/ Het Rijk voert een bezuiniging door op de WSW-subsidie.

- In principe gaat het om een gemiddeld bedrag van € 500 per jaar per WSW-er gedurende de komende drie jaar.
- De verwachting is dat dit bedrag nog hoger uit zal vallen omdat het aantal WSW-ers hoger is dan het Rijk heeft ingeschat. Omdat het totaalbudget vast ligt, betekent dit dat er een lager bedrag per WSW-er beschikbaar komt.
- In 2018 wordt als gevolg van het subsidietekort (loonkosten – subsidie) een exploitatietekort verwacht van € 1.386.000.
- Naar verwachting neemt loopt het subsidietekort (en daarmee ook het exploitatietekort) de komende jaren met ruim € 740.000 op.

x € 1.000	2018	2019	2020	2021
Subsidietekort	€ 1.386	€ 1.662	€ 2.097	€ 2.126

Exploitatietekort ¹	€ 451	€ 818	€ 1.159	€ 1.459
---------------------------------------	-------	-------	---------	---------

Verwacht subsidietekort en exploitatietekort WSW

2/ Het aantal personen dat begeleiding behoeft, neemt toe.

Vanwege de afsluiting van de WSW en de Wajong zullen meer mensen (met een beperking) een beroep doen op gemeentelijke ondersteuning. De ondersteuning van deze groep is gemiddeld intensiever en kostbaarder. De extra uitvoeringskosten worden slechts gedeeltelijk door het Rijk gecompenseerd. Er komt extra begeleidingsbudget voor deze groep (en de groep die is aangewezen op beschut werk) beschikbaar in het Participatiebudget. Deze bedragen zijn echter beperkt en niet toereikend.

3/ Het participatiebudget neemt toe

- Hieronder zien we dat het Participatiebudget de komende jaren licht toeneemt.

X € 1.000	2018	2019	2020	2021
P-budget	€ 1.836	€ 1.944	€ 2.026	€ 2.245

Om budgetneutraliteit te realiseren, moeten inkomsten omhoog of uitgaven omlaag. Dat kan in beginsel door:

- De inkomsten uit de bedrijfsvoering te verhogen (= een lager exploitatietekort).

In een analyse die door het Werkplein Ability² is uitgevoerd, kwam naar voren dat er wel mogelijkheden zijn om dit te realiseren, maar dat deze de tekorten niet gecompenseerd kunnen worden. Werkplein Ability heeft voor 2018 overigens al de nodige maatregelen genomen om dit tot stand te brengen. Zo is er voor de sector Industrie en Diensten een door-ontwikkelplan opgesteld met een aantal verbeterpunten en wordt beoogd de effectiviteit en kwaliteit nog beter te waarborgen. Daarnaast wordt er goed gekeken naar de inzet van personeel en de mogelijke besparing die hierdoor kan worden geleverd. De 'ruimte' om het tekort verder naar beneden te brengen is echter beperkt omdat de opbrengsten van dit bedrijf (landelijk gezien) al hoog liggen. De gemeenten hebben uiteraard nog wel mogelijkheden om de bedrijfsresultaten te verbeteren door extra opdrachten te verstrekken aan het Werkplein Ability of extra middelen beschikbaar te stellen. De effecten hiervan op andere delen van de gemeentelijke begroting (binnen het sociale domein) moeten nog in beeld worden gebracht.

- Een integratie van re-integratie en bedrijfsmatige activiteiten.

De uitvoering van re-integratieactiviteiten binnen de sectoren leidt tot lagere re-integratiekosten. Waar mensen aan de slag kunnen binnen de sectoren van het Werkplein Ability leidt dit immers tot lagere uitgaven voor andere vormen van ondersteuning. Deze stappen zijn inmiddels door het Werkplein Ability gezet en worden voortgezet. Voor de sectoren leidt dit overigens nauwelijks tot een verhoging van de omzet, wel voorkomt het frictiekosten als gevolg van krimp.

- Minder inzet te plegen op re-integratie en de vrijkomende middelen in te zetten voor het exploitatieresultaat van de sectoren.

Dit heeft forse gevolgen voor de uitvoering van de Participatiewet als geheel en dus voor de mogelijkheden om mensen voor te bereiden op werk. Het participatiebudget wordt momenteel voor ruim de helft ingezet voor personeel dat zich bezig houdt met re-integratie en de ondersteuning van werkgevers en voor het overige voor scholing, reiskosten en werkervaring voor werkzoekenden die zich voorbereiden op werk. Deze oplossing leidt ertoe dat in 2019 de helft van het Participatiebudget niet meer kan worden ingezet voor ondersteuning, in 2021 loopt dat op tot 65%. Hiermee bestaat het risico dat het aantal bijstandsgerechtigden toeneemt, de positie van burgers in de samenleving verslechtert en de bijstandsuitgaven nog verder oplopen.

¹ Ervan uitgaande dat het bedrijfsresultaat (dus exploitatieresultaat zonder subsidietekort) gelijk blijft aan 2018

² Deze wordt in het najaar aan de raden aangeboden

Daarnaast is er nog een andere keuze mogelijk. Deze hangt samen met het tweede kader waarover een nadere afweging nodig is: focus op leerwerkspoor (er worden geen re-integratiemiddelen ingezet voor personen uit het participatiespoor).

Inzet op participatiespoor

De uitgaven kunnen worden verlaagd door een deel van de taken bij de uitvoeringsorganisatie weg te halen. Dat betekent bijvoorbeeld dat raden er voor kunnen kiezen om de activiteiten in het participatiespoor te stoppen en voor mensen die daaronder vallen alleen nog de wettelijke inkomensondersteuningstaken te bieden. Zaken als ondersteuning van vrijwilligerswerk en inburgeraars, het leveren van bijdrage aan sociale teams en het bieden van ondersteuning in de bedrijfsvoering van het sociale domein worden dan niet meer uitgevoerd. Dit staat op gespannen voet met de visie om de integraliteit van de dienstverlening in het sociale domein te verhogen. Bovendien bestaat het risico dat hiermee geen sprake zal zijn van een besparing, maar van een verschuiving van middelen naar andere delen van het sociale domein.

Modellen

De verschillende keuzes die gemeenten kunnen maken, zouden uitgewerkt kunnen worden in verschillende modellen, zoals bijvoorbeeld:

- 1/ Budgetneutraal
- 2/ Bestaande werkwijze voortzetten
- 3/ Ruime ("sociale") uitvoering

Het voert te ver om deze modellen nu al volledig in beeld te brengen. Daarvoor is meer diepgaand onderzoek en een nadere financiële onderbouwing nodig waarbij breed wordt gekeken naar de gevolgen van keuzes voor het gehele sociale domein. Dit onderzoek zal het komende halfjaar moeten plaats vinden.

Wel kunnen we laten zien welke elementen daarbij bijvoorbeeld een rol kunnen spelen:

	Budgetneutraal	Huidig	Sociaal
Wsw	Efficiënte uitvoering	Efficiënte uitvoering	Efficiënte uitvoering
Re-integratiebudget	> 50% ten behoeve van exploitatie.	Voor personeel en ondersteuning op het gebied van werk en (deels) participatie.	Volledig inzetten voor ondersteuning naar werk en maatschappelijke deelname. Personeel uit uitvoeringskosten.
Re-integratie	<ul style="list-style-type: none"> - Binnen Sectoren Werkplein Ability - Kleine groep kansrijken 	<ul style="list-style-type: none"> - Binnen sectoren Werkplein Ability - Iedereen met arbeidsvermogen - Aanvullende instrumenten (cursus, reiskosten) mogelijk - werkgeversdiensten 	<ul style="list-style-type: none"> - Binnen sectoren Werkplein Ability - Iedereen met arbeidsvermogen op termijn - Ruime inzet instrumenten - Werkgeversdiensten
Participatie	- Geen (eventueel naar sociaal domein)	- Verwijzing, activering en deels ondersteuning	- Verwijzing, activering, ondersteuning en integrale uitvoering